

Dr. Antoni Wereszczyński.

Centralizm a Samorząd Wojewódzki.

- I. Przewidziana w Art. 66 Konstytucji zasada dekoncentracji w administracji państwowej oznacza tego rodzaju organizację państwowych władz wykonawczych, w którejby ministerstwa skupiały tylko naczelne zadania kierownicze i nadzorcze, przy równoczesnem poruczeniu pełni zadań administracyjnych podległym im organom.
- II. Tak pojęta zasada dekoncentracji nie jest równoznaczną z decentralizacją, nie wyklucza istnienia zatem centralizmu w państwie.
- III. Ten centralizm państwowy, według widocznych tendencji i istniejących, czy projektowanych ustaw, polega na skupieniu państwowej władzy administracyjnej głównie w ręku organów administracyjnych II instancji (wojewodów), a częściowo i I instancji (starostów).
- IV. Widoczne jest zatem zamierzenie państwa unikania wzorów dawnej Rosji, gdzie panowała zasada koncentracji, a natomiast oparcia się na wzorach francuskich, polegających na centralizacji władzy państwowej w ręku prefektów departamentów.
- V. Ze względu na zasadniczo odmienne warunki narodowościowe, wyznaniowe, oświatowe, gospodarcze i społeczne w poszczególnych częściach państwa, oraz na różne podstawy stosunków administracyjnych, jest konieczne dopuszczenie samorządu wojewódzkiego w dość szerokiej mierze.
- VI. Z tych samych powodów (pod V przytoczonych) jest niezbędną także dekoncentracja władzy ustawodawczej przez przeniesienie jej, w znaczniejszym zakresie, na ciała uchwalające samorządu wojewódzkiego. Mimo zatem braku określenia w Konstytucji tego ustawodawstwa właściwą nazwą „autonomji”, autonomja te-

- rytorjalna związków samorządu wojewódzkiego znajdzie w Polsce szersze zastosowanie, przy połączeniu jej w niektórych przynajmniej województwach z autonomją narodowościową, a ewentualnie i wyznaniową.
- VII. Ta autonomia wojewódzka znajdzie nie tylko zastosowanie w dziedzinie administracji, kultury i gospodarstwa - jak określa Artykuł 3 Konstytucji — lecz także w dziedzinie spraw społecznych, w myśl artykułu 110 Konstytucji.
- VIII. Pogodzenie tak szerokiej autonomji wojewódzkiej z centralistycznymi założeniami i potrzebami państwa da się uzyskać przez wprowadzenie zasady, że ustawodawstwo autonomiczne winno się obracać w granicach państwowych ustaw ramowych — przy zastrzeżeniu wojewodzie prawa zawieszania uchwał, przekraczających zakres ustawodawstwa autonomicznego — oraz że zastrzeże się prawo zatwierdzenia ustaw autonomicznych przez Prezydenta Rzeczypospolitej — na wniosek rady ministrów.
- IX. Pogodzenie zaś szerszego samorządu wojewódzkiego z centralizmem państwowym osiągnie się przez tego rodzaju zespolenie — po myśli Art. 67 Konstytucji — władzy państwowej z organami samorządowymi, w któreby nie tylko wojewoda przewodniczył obieralnemu radom wojewódzkim, lecz skupiał zarazem w swym ręku wykonywanie wszelkich uchwał ciał samorządowych (sejmiku i rady wojewódzkiej), co w następstwie czyniłoby zbędnym tworzenie oddzielnego aparatu urzędniczego dla samorządu wojewódzkiego.
- X. Tak skonstruowany samorząd wojewódzki będzie różny tak od typu austriackiego, czy pruskiego; będzie on integralną częścią administracji państwowej. W takiej konstrukcji stosunku władz państwowych do samorządu nie ma racji rozróżnianie zakresu własnego od zakresu poruczonego.
- XI. W powyższej konstrukcji wybija się na pierwszy plan sprawa doboru ludzi do pracy samorządowej, by mogli oni gruntowną znajomością potrzeb i stosunków lokalnych wpływać na sprawność i dobre funkcjonowanie państwowej władzy wykonawczej. Nie jest zatem wskazane czynienie zastrzeżeń, by członkowie rady wojewódzkiej mieli być bezwzględnie powoływani z poza sejmiku wojewódzkiego, względnie, by w razie wyboru

do rady wojewódzkiej, tracili mandat do sejmiku wojewódzkiego. Natomiast jest wskazane — w celu odpowiedniego doboru ludzi do ciał samorządowych — wprowadzenie zasady wyborów pośrednich do sejmików wojewódzkich (a także i powiatowych), oraz podniesienie granicy wieku dla biernego prawa wyborczego.

- XII. Powyżej określony centralizm państwowy i ustrój samorządu, czy autonomji wojewódzkiej, powinny mieć charakter przejściowy do czasu przeprowadzenia w pełni unifikacji i do zupełnego zrośnięcia się dzielnic w jednolitą całość. Po tym okresie odpadnie potrzeba centralizmu państwowego, a bieg życia wytworzy podstawy pod rodzimą, odpowiadającą swoistym cechom narodu i państwa, formą samorządu i autonomji.